

«Εν αρχή ήταν τα δάνεια της Ανεξαρτησίας» Διεθνής Πολιτική, Εγχώρια Οικονομία και Κρίση κατά τη συγκρότηση του Ελληνικού Κράτους

Άννα Μανδυλαρά
Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Σύνοψη – Στόχοι του σεμιναρίου

- Οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές κρίσεις στην Ελλάδα δεν είναι ένα φαινόμενο των τελευταίων χρόνων, ούτε αποτελούν ελληνική «ιδιοτυπία».
- Κατά τον 19ο αιώνα, η υπερχρέωση του ελληνικού δημοσίου οδήγησε σε τρεις πτωχεύσεις και σε αντίστοιχες πολιτικο-κοινωνικές κρίσεις.
- Οι στρατιωτικές δαπάνες αποτελούσαν την σημαντικότερη αιτία διόγκωσης του δημόσιου χρέους, ενώ οι Μεγάλες Δυνάμεις (της εποχής), μολονότι γνώριζαν την οικονομική κατάσταση της χώρας, δάνειζαν το ελληνικό κράτος, ώστε να χρησιμοποιούν τον οικονομικό παράγοντα ως μοχλό πίεσης, σύμφωνα με τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα στην ευρύτερη περιοχή

- Το σεμινάριο θα εξετάσει την εκκίνηση του «φαύλου κύκλου» των διεθνών δανείων της χώρας, αρχής γενομένης από τα δάνεια τα επονομαζόμενα «της Ανεξαρτησίας», τα οποία σύναψε η Προσωρινή Διοίκηση των επαναστατών με ξένους χρηματοπιστωτικούς οίκους του Λονδίνου κατά τη διετία 1824-1825.
- Για να κατανοήσει κανείς την πολιτικο-οικονομική σημασία των συγκεκριμένων δανείων, ας σημειωθεί ότι η σύναψή τους σηματοδότησε την πρώτη διεθνή αναγνώριση του ελληνικού κράτους.

- Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, θα αναλυθούν τα παρακάτω θέματα: 1. Το χρονικό της σύναψης των δανείων 2. Οι Ελληνικές «πηγές» χρηματοδότησης των δανείων 3. Οι Έλληνες, οι Φιλέλληνες και οι Τραπεζίτες που μεσολάβησαν για την σύναψη των δανείων: προσωπικότητες και δικτυώσεις 4. Ο «μοχλός» των δανείων: ερμηνευτικές προσεγγίσεις

1. Το χρονικό της σύναψης των δανείων

- Πρόβλεψη για σύναψη δανείων υπήρχε στο «Προσωρινόν πολίτευμα της Ελλάδος», που ψηφίστηκε στην Α' Εθνική Συνέλευση στην Επίδαυρο, την 1.1.1822. Συγκεκριμένα, το άρθρο ξγ' του Τμήματος Ζ' του Τίτλου Δ' αυτού έδινε το δικαίωμα στο Εκτελεστικό να συνάπτει δάνεια από το εσωτερικό ή το εξωτερικό υποθηκεύοντας, με την συγκατάθεση όμως του Βουλευτικού, τα εθνικά κτήματα.
- Στη συνέχεια, με το Νόμο της Επιδαύρου που ψηφίστηκε από τη Β' Εθνική Συνέλευση του Άστρους (Απρίλιος 1823) και τροποποίησε το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος, προβλέφθηκε στην παρ. λε' του Κεφαλαίου Δ του Τμήματος Δ ότι «Το Βουλευτικόν αποφασίζει περί δανείων, με την εγγύησιν του έθνους λαμβανομένων, και περί εκποιήσεως μέρους, εξ απάντων των εθνικών κτημάτων, αναλόγου με την χρείαν». Ενώ δηλαδή στο Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος η αρμοδιότητα σύναψης δανείων ανήκε στο Εκτελεστικό, με τη συγκατάθεση του Βουλευτικού, με το νόμο της Επιδαύρου η σχετική αρμοδιότητα μεταφέρθηκε αποκλειστικά στο Βουλευτικό.

- Η ανάγκη για την εύρεση δανείου από το εξωτερικό ανέκυψε έντονα κατά τον τρίτο χρόνο της επανάστασης, καθώς τα οικονομικά του επαναστατημένου Έθνους ήταν πενιχρά. Όπως προκύπτει από τον υποθετικό λογαριασμό εσόδων και εξόδων (όπως ήταν η ορολογία για τον προϋπολογισμό) που συνέταξε στις 12 Απριλίου 1823 η δωδεκαμελής επιτροπή που είχε ορίσει η Β' Εθνοσυνέλευση, τα έσοδα του πρώτου εξαμήνου του 1823 θα ανέρχονταν σε 38 εκατομμύρια γρόσια και τα έσοδα μόλις σε 12 εκατομμύρια.
- Τα έσοδα βασίζονταν στις δημόσιες προσόδους (από σταφίδα, ελαιόλαδο, δημητριακά, ενοικίαση εθνικών μύλων και γης, τελωνεία, ιχθυοτροφεία) στη λαφυραγωγία (η οποία κατά τα πρώτα έτη της Επανάστασης έφερε κάποια έσοδα τα οποία όμως στη συνέχεια περιορίστηκαν) και σε ιδιωτικές συνεισφορές, πλην δεν κάλυπταν ούτε το 1/3 των εξόδων και ο εσωτερικός δανεισμός (ομολογίες) γινόταν στο 15-17% της ονομαστικής αυτών αξίας. Η έκθεση της Επιτροπής κατέληγε με την προτροπή να γίνεται καλύτερη διαχείριση του δημοσίου χρήματος από τους τοπικούς άρχοντες και να αναζητηθούν νέοι πόροι.

- Επομένως, υπό τις συνθήκες αυτές δημιουργήθηκε η ανάγκη σύναψης δανείου στο εξωτερικό. Άρχισαν λοιπόν οι πρώτες προσπάθειες για την εύρεση δανειστών στο εξωτερικό από την μια πλευρά με αποστολές Ελλήνων εκπροσώπων στην Ευρώπη και από την άλλη με την έλευση στην Ελλάδα διαφόρων μεσιτών με σκοπό να διαπιστώσουν ιδίοις όμμασι την κατάσταση στον επαναστατημένο ελληνικό χώρο και να αποφασίσουν εάν η χορήγηση δανείων αποτελούσε μια συμφέρουσα οικονομική επιχείρηση.
- Πρόεδρος του Ειτελεστικού, μετά την Α' Εθνοσυνέλευση και Γενικός Γραμματέας του Ειτελεστικού μετά την Β' Εθνοσυνέλευση, ήταν ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο οποίος επέμενε ότι η στροφή προς την Αγγλία για αναζήτηση βοήθειας και δανεισμού είχε περισσότερες πιθανότητες να τελεσφορήσει, ενώ, πέρα από το οικονομικό όφελος, θα σηματοδοτούσε και την αναγνώριση του ελληνικού Αγώνα από μία εκ των μεγάλων Δυνάμεων.

- Μεταξύ εκείνων που ασχολήθηκαν με την εύρεση δανειοδοτών ήταν και ο ηπειρώτης πολιτικός Ανδρέας Λουριώτης, στον οποίο ανατέθηκε από την Προσωρινή Διοίκηση να μεταβεί στο Λονδίνο. Εκεί ο Λουριώτης γνωρίσθηκε με πολλούς φιλέλληνες, στους οποίους γνωστοποίησε την ανάγκη σύναψης δανείου. Η γνωστοποίηση αυτή έγινε η αφορμή ώστε η Φιλελληνική Εταιρεία ή Φιλελληνική Επιτροπή του Λονδίνου (Greek Committee) ή αλλιώς Φιλελληνικό Κομιτάτο, που είχε στις τάξεις της και μέλη του αγγλικού κοινοβουλίου, να δραστηριοποιηθεί για το σκοπό αυτό.

- Το δάνειο του 1824-1825 θεωρήθηκε, ει των υστέρων, μια οικονομική συμφορά: ονομαστική αξία ομολογιών 100 λίρες, διάθεση προς 55,5-59 λίρες – η επαναστατική κυβέρνηση ανέλαβε χρέος 2 εκ. 800 χιλιάδες λίρες για να εισπράξει κεφάλαιο 1 εκ. 572 χιλιάδες – τελικά εισέπραξε μόλις 540 χιλιάδες, η διαφορά δαπανήθηκε ή σπαταλήθηκε από τους διαπραγματευτές και τους διαχειριστές
- Την διαχείριση διεκπεραίωσαν α. οι Έλληνες διαπραγματευτές, απεσταλμένοι των επαναστατικών κυβερνήσεων β. οι Βρετανοί τραπεζίτες που ανέλαβαν την έκδοση, η περίφημη «τετραρχία» (Ellice, Burdett, Hobhouse, Ricardo Brothers) γ. διάφοροι Βρετανοί ιδιώτες, κάποιοι ήταν τυχοδιώκτες που παρίσταναν τους φιλέλληνες και άλλοι αυθεντικοί φιλέλληνες αλλ' αφελώς αισιόδοξοι

- Το ποσό των 1 εκ. 32.000 λιρών δαπανήθηκε σε υπέρογκες προμήθειες, μεσιτείες και δωροδοκίες, σε παραγγελίες πολεμικών πλοίων που δεν έφτασαν ποτέ στην Ελλάδα και πιθανότατα σε λαθροχειρίες διαφόρων Ελλήνων. Οι καταβολές στον ναύαρχο Κόχραν (αρχηγός του ελληνικού στόλου) είναι το γνωστότερο παράδειγμα: 57.000 λίρες ή 1.437.000 φράγκα, δηλαδή περίπου 50 ετών εισόδημα μιας μεσοαστικής αγγλικής οικογένειας της εποχής
- Επάνω στο ονομαστικό κεφάλαιο, το, υπό διαμόρφωση, ελληνικό κράτος, ανέλαβε να καταβάλλει επιτόκιο 5,5% ετησίως, δηλαδή 154.000 λίρες τον χρόνο

- Αυτό σημαίνει ότι, για να πληρώσει μόνο τους τόκους το ελληνικό κράτος θα εξαντλούσε μέσα σε τέσσερα χρόνια ολόκληρο το κεφάλαιο των 540.000 λιρών
- Με αυτά τα αμείλιτα αριθμητικά δεδομένα, είναι προφανές ότι δεν υπήρχε περίπτωση να μπορέσει ποτέ η επαναστατική κυβέρνηση και το μελλοντικό ελληνικό κράτος να ανταπεξέλθουν στο δάνειο, δηλαδή, να μπορούν να εξοφλούν τακτικά δόσεις για τους τόκους και τα χρεολύσια. Ειτός αν αντλούσαν πρόσθετα έσοδα. Από ποιες πηγές;

2. Οι ελληνικές «πηγές» χρηματοδότησης των δανείων

- Θεωρητικά, υπήρχε η δυνατότητα άντλησης φορολογικών εσόδων. Ωστόσο, για την εποχή θα ήταν αδιανόητο αλλά και ατελέσφορο να επιβληθούν άμεσοι φόροι στο εισόδημα ή στην περιουσία των ολίγων εύπορων Ελλήνων. Νέοι φόροι, μάλιστα, επί της αγροτικής παραγωγής, άμεσοι ή έμμεσοι, θα ήταν αδύνατον να επιβληθούν εις βάρος επαναστατημένων και φτωχών ανθρώπων, οι οποίοι, μεταξύ άλλων είχαν επαναστατήσει για να πληρώνουν λιγότερους φόρους. Γι' αυτό άλλωστε ένα από τα πρώτα μέτρα που έλαβαν οι επαναστατικές κυβερνήσεις ήταν να καταργήσουν τον κεφαλικό φόρο και να ελαφρύνουν, γενικότερα, το φορολογικό βάρος που σήκωναν οι χωρικοί

- Θεωρητικά, πάντα, οι ελληνικές κυβερνήσεις είχαν επίσης τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τα δανειακά κεφάλαια για την ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη της οικονομίας, ώστε να αυξηθεί το εγχώριο προϊόν και από το περίσσειμά του να αρχίσει η εξόφληση των τοκοχρεολυσίων.
- Ωστόσο, το ασήμαντο ποσό που έφθασε τελικά στην Ελλάδα δεν μπορούσε να επενδυθεί παραγωγικά, διότι απορροφήθηκε αστραπιαία από τις ανάγκες της Επανάστασης

- Σημειωτέον ότι δεν είχε συμφωνηθεί με τους δανειστές «περίοδος χάριτος», μια προθεσμία μερικῶν ετῶν προτού αρχίσουν οι καταβολές των τοκοχρεολυσίων. Αν οι διαπραγματεύσεις είχαν γίνει με φυσιολογικές συνθήκες, ἓνας τέτοιος ὅρος θα γινόταν σχετικά εύκολα αποδεκτός, διότι οι δανειστές ἦταν εξασφαλισμένοι με υποθήκη πάνω στις λεγόμενες «εθνικές γαίες» (τις εκτάσεις που θα περιέρχονταν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους μετά την αποχώρηση των Οθωμανῶν)
- Οι διαπραγματεύσεις, ὅμως, δεν έγιναν ούτε άνετα, ούτε σωστά. Η ανάγκη να εισπραχθούν γρήγορα τα χρήματα, ἦταν επιτακτική

- Όταν τελικά εισπράχθηκαν τα δανεικά ψιχία, η Επανάσταση είχε κλονισθεί: εμφύλιος πόλεμος, ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο, απόλυτη οικονομική αδυναμία
- Το 1827 οι ελληνικές κυβερνήσεις κάνουν παύση πληρωμών. 1η πτώχευση και οικονομική κρίση – Οι αγορές αποκλείουν την Ελλάδα

3. Οι Έλληνες, οι Φιλέλληνες και οι Τραπεζίτες που μεσολάβησαν για την σύναψη των δανείων: προσωπικότητες και δικτυώσεις

- Με το ν. 24/11.5.1823 προβλέφθηκε η σύναψη δανείου 4 εκατομμυρίων ισπανικών ταλλήρων. Με κοινή συμφωνία Βουλευτικού και Ειτελεστικού ορίσθηκαν μέλη της αποστολής, που θα διαπραγματευόταν το δάνειο και θα εκπροσωπούσε τη χώρα στο Λονδίνο, γνωστή ως «εν Λονδίνω Επιτροπή» (ελληνική Επιτροπή του Λονδίνου), οι Ιωάννης Ορλάνδος, Ανδρέας Λουριώτης και Ιωάννης Ζαΐμης, οι οποίοι, με διάταγμα του Ειτελεστικού στις 2.6.1823, εξουσιοδοτήθηκαν να συνάψουν δάνειο στο προαναφερόμενο ύψος, με τον συμφερότερο για την Ελλάδα τρόπο. Ορίσθηκε, επίσης, ότι η Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδος θα επικύρωνε τις συμφωνίες, θα αναγνώριζε το δάνειο σαν εθνικό χρέος και ότι σε περίπτωση απουσίας του ενός από τα τρία μέλη, τα υπόλοιπα θα είχαν πλήρη πληρεξουσιότητα.

- Οι σημαντικότερες οδηγίες που δόθηκαν από τον Γενικό Γραμματέα του Ειτελεστικού Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο προς τους απεσταλμένους ήταν το δάνειο να συναφθεί σε σταθερό νόμισμα και στο 60% και πάντως «δεν θέλετε δεχθή εις τιμήν ουσιωδώς κατωτέραν της ανωτέρω», η διορία αποπληρωμής να είναι σε διάστημα από 10 μέχρι 20 έτη με δόσεις καθορισμένου χρόνου, ο τόκος να ορισθεί 6% μέχρι 8% και κάτι παραπάνω και σαν εγγύηση να δοθεί η εθνική γη. Ως προς την εγγύηση αναφέρεται ότι «την εγγύησιν επί των εθνικών κτημάτων θέλετε δώσει γενικώς και αορίστως, και όχι εις ορισμένον μέρος γης». Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι στις οδηγίες που απηύθυνε ο Μαυροκορδάτος στους απεσταλμένους υπήρχε κι ένα κεφάλαιο με οδηγίες «Περί των μεταξύ Ελλάδος και Αγγλίας σχέσεων», από το οποίο προκύπτει ότι στα μέλη της Επιτροπής του Λονδίνου είχε δοθεί πληρεξουσιότητα και για να προωθήσουν την ελληνική υπόθεση εξασφαλίζοντας την υποστήριξη της Αγγλίας.

- Το πρώτο δάνειο της Ανεξαρτησίας συνήφθη στο Λονδίνο στις 21 Φεβρουαρίου 1824. Την έκδοση του δανείου ανέλαβε ο τραπεζικός οίκος Loughman και Ο'Brien, ενώ το συμφωνητικό υπογράφηκε από τους α) Ι. Ορλάνδο και Α. Λουριώτη (Ο Ι. Ζαΐμης, λόγω ασθένειας, μετέβη αργότερα στο Λονδίνο, στις 21 Ιουλίου), β) Andrew Loughman πατέρα, Andrew Loughman υιό και Andrew Ο'Brien και γ) Edward Ellice, Josepf Hume και Andrew Loughman ως τρίτο μέρος.

- Το συμφωνητικό υπογράφηκε και από τους E. Ellice, J. Hume και A. Loughman, οι οποίοι αποτέλεσαν το λεγόμενο «τρίτο μέρος». Επρόκειτο στην ουσία για μία επιτροπή που είχε το δικαίωμα να ελέγχει τις χρηματικές αποστολές στην Ελλάδα και την διαχείριση των χρημάτων στην Αγγλία, ώστε να μη διενεργούνται πληρωμές χωρίς την συγκατάθεσή της. Επιπλέον, τα ποσά του δανείου δεν θα εμβάζονταν απ' ευθείας στην ελληνική Κυβέρνηση, αλλά θα κατατίθεντο σε δύο τραπεζίτες στη Ζάκυνθο, τον Άγγλο Σ. Βαρφ και τον Έλληνα Καίσαρα Λογοθέτη, οι οποίοι θα τα παρέδιδαν τμηματικά στην Κυβέρνηση μετά προηγούμενη σύμφωνη γνώμη μιας άλλης επιτροπής στην Ελλάδα, αποτελούμενη από τον Λόρδο Βύρωνα, τον συνταγματάρχη L. Stanhope και τον Λάζαρο Κουντουριώτη. Ο θάνατος του Λόρδου Βύρωνα, του οποίου η συγκατάθεση απαιτείτο για την παράδοση των χρημάτων, και πλήθος άλλων αναβολών εκ μέρους των επιτροπών, είχαν ως αποτέλεσμα τα μετρητά να φτάσουν στην Προσωρινή Διοίκηση με μεγάλες καθυστερήσεις, οι οποίες φυσικά είχαν επιπτώσεις στην πολεμική προετοιμασία των επαναστατημένων Ελλήνων. Τελικά, από το συνολικό ποσό των 800.000 λ.σ. του πρώτου δανείου στην Ελλάδα έφθασε σε μετρητά το ποσό των 298.700 λ.σ.

- Η ελληνική Επιτροπή του Λονδίνου (οι Ορλάνδος και Λουριώτης), μετά την έκδοση του πρώτου δανείου, βλέποντας αφενός μεν ότι στην Ευρώπη υπήρχε θετική αντιμετώπιση του Αγώνα, αφετέρου δε ότι η ανάγκη για οικονομικούς πόρους γινόταν ολοένα και πιεστικότερη, πρότεινε με επιστολή της στα τέλη Μαρτίου 1824 προς την Κυβέρνηση την ιδέα ενός νέου δανείου μεγαλύτερου από το πρώτο.

- Η Κυβέρνηση αρχικά είχε δισταγμούς για τη σύναψη νέου δανείου. Πλην, ο κίνδυνος που διαφαινόταν από την Αίγυπτο και η συνειδητοποίηση ότι απαιτούνταν κατάλληλη προετοιμασία για την αντιμετώπισή του, επέβαλε την απόφαση συνάψεώς του. Έτσι στις 31.7.1824 το Βουλευτικό θέσπισε, με το νόμο (ΛΕ'), τη δυνατότητα σύναψης δανείου 15 εκατομμυρίων ισπανικών ταλλήρων, ορίσθηκε δε το δάνειο να ασφαλισθεί με ομολογίες ίσης ποσότητας με εγγύηση των εθνικών κτημάτων, να χρησιμεύσει μόνον για τις μελλοντικές ανάγκες του Έθνους και το Ειτελεστικό να το φέρει σε έγκριση κατά τον συμφερότερο τρόπο. Ακολούθως, το Ειτελεστικό εξέδωσε το από 14.8.1824 διάταγμα, με το οποίο παρέσχε στους Ι. Ορλάνδο, Ι. Ζαΐμη και Α. Λουριώτη την πληρεξουσιότητα να διαπραγματευτούν το δάνειο αυτό σύμφωνα με τις οδηγίες που τους είχαν δοθεί και για το πρώτο δάνειο.

- Στο δεύτερο δάνειο η ελληνική αντιπροσωπεία, θέλοντας να αποκτήσει μεγαλύτερη αυτονομία και να αποφύγει την κηδεμονία της Φιλελληνικής Εταιρείας του Λονδίνου στη διαχείριση του δανείου, προχώρησε στη σύναψή του χωρίς τη μεσολάβησή της. Όπως χαρακτηριστικά σημείωναν οι Ορλάνδος και Λουριώτης «Εις το δεύτερον δάνειον ηθελήσαμεν να ενεργήσωμεν μόνοι μας διά να αυξηθή η υπόληψις της Ελληνικής Διοικήσεως και διά να μην μας παίζουν οι άλλοι όπως θέλουν, καθώς μας έπαιζαν πέρυσι». Παρότι όμως οι Έλληνες αντιπρόσωποι κατάφεραν να συνάψουν το δάνειο χωρίς την μεσολάβηση της Φιλελληνικής Εταιρείας, αποφεύγοντας έτσι την κηδεμονία της, εν τέλει δεν μπόρεσαν να κρατήσουν την ανεξαρτησία τους.

- Ο ένας ει των ειδοτών του δανείου J. Ricardo μαζί με τους Ellice, Hobhouse και Burdett, μέλη της Φιλελληνικής Εταιρείας του Λονδίνου, σχημάτισαν, σύμφωνα με τον ειρωνικό χαρακτηρισμό που υιοθέτησαν οι Times του Λονδίνου, μία «Τετραρχία», η οποία αναμίχθηκε στη διαχείριση του προϊόντος του δανείου, χωρίς να συμβουλευεται πάντα τους αντιπροσώπους της Ελλάδας, πολύ δε περισσότερο την ευρισκόμενη στην επαναστατημένη Ελλάδα Κυβέρνηση.

Ανδρέας Λουριώτης

Ο Ανδρέας Λουριώτης (Ιωάννινα 1789 – Αθήνα 1854) ήταν αγωνιστής του 1821 και πολιτικός. Έλαβε στοιχειώδη μόρφωση στα Ιωάννινα και συνέχισε με σπουδές οικονομικών και πολιτικών επιστημών στη Γερμανία και στη Γαλλία. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και, με την κήρυξη της Επανάστασης, επέστρεψε στην Ελλάδα για να υπηρετήσει τον Αγώνα. Επειδή διακρίθηκε για τις γνώσεις και τη φιλομάθειά του, εστάλη μαζί με τον Ιωάννη Ορλάνδο και Ιωάννη Ζαίμη στο Λονδίνο, το 1822, με σκοπό τη σύναψη δανείου για τις ανάγκες του Αγώνα. Διετέλεσε μεσολαβητής για την αποδοχή του ελληνικού στέμματος από τον Λεοπόλδο πρίγκιπα της Σαξονίας-Κόμπουργκ & Γκότα. Διευκόλυνε την κάθοδο πολλών φιλελλήνων στην Ελλάδα, μεταξύ των οποίων ήταν ο λόρδος Βύρων και ο Σανταρόζα. Πολιτικός, στενός φίλος και συνεργάτης του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Παντρεύτηκε τη Λουκία Κομνηνού και απέκτησε έναν γιο (Θεόδωρος) που απεβίωσε νέος άνευ κατιόντων. Κατιόντες της οικογένειας Λουριώτη υπάρχουν μόνον εκ της αδελφής του Ελένης.

Ιωάννης Ορλάνδος

Συμμετείχε στην επανάσταση ως πληρεξούσιος Ύδρας στην Α' Εθνοσυνέλευση (1821), από την οποία διορίστηκε μέλος της επιτροπής για την κατάρτιση του συντάγματος. Ακόμη, τα μέλη της ίδιας Εθνοσυνέλευσης τον εξέλεξαν μέλος του Εκτελεστικού σώματος (15.1.1822) και ένα χρόνο αργότερα, στις 14 Ιανουαρίου 1823, διορίστηκε αντιπρόεδρος του Εκτελεστικού στη θέση του αποθανόντος Αθανάσιου Κανακάρη. Τον Μάρτιο του 1823 συμμετείχε ως πληρεξούσιος Ύδρας στη Β' Εθνοσυνέλευση και μετά τη λήξη των εργασιών της εθνοσυνέλευσης εξελέγη από τους παραστάτες του Β' Βουλευτικού πρόεδρος του Σώματος, θέση από την οποία παραιτήθηκε ένα μήνα αργότερα, στις 22.5.1823. Τον Ιούνιο του ίδιου έτους διορίστηκε μέλος της τριμελούς επιτροπής που απεστάλη στο Λονδίνο για τη διαπραγμάτευση δανείου. Ο Ορλάνδος ανακλήθηκε από το Λονδίνο το 1825 και στη συνέχεια δεν συμμετείχε ενεργά στην πολιτική ζωή της επαναστατημένης χώρας. Κατά τη διάρκεια της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας (1827) κατηγορήθηκε, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής του δανείου, για κατασπατάληση των χρημάτων. Δύο χρόνια αργότερα εξελέγη πληρεξούσιος Ύδρας στη Δ' Εθνοσυνέλευση (1829), αλλά δεν μετείχε στις εργασίες της. Το 1831 ανέπτυξε έντονη αντικυβερνητική δράση και κατηγορήθηκε από την Ε' Εθνοσυνέλευση ως υποκινητής ανταρσίας στην Ύδρα, αλλά αθωώθηκε. Στην επόμενη δεκαετία επανήλθαν οι κατηγορίες για κακή διαχείριση των χρημάτων των εθνικών δανείων και το Ελεγκτικό Συνέδριο τον αναγνώρισε ως οφειλέτη προς το Δημόσιο. Απεβίωσε στην Ύδρα το 1852.

4. Ο «μοχλός» των δανείων: ερμηνευτικές προσεγγίσεις

- Από την ελληνική πλευρά κατηγορήθηκαν, ει των υστέρων, οι διαπραγματευτές Ιωάννης Ορλάνδος και Ανδρέας Λουριώτης. Και ναι μεν τελικώς απαλλάχθηκαν από τη συνολική ευθύνη της διαχείρισης, αλλά το 1835 το Ελεγκτικό Συνέδριο τους ειήρυξε αλληλεγγύως χρεώστες του Δημοσίου για 809.008 δραχμές (28.769 στερλίνες). Το ποσό ήταν μικρό σε σύγκριση με τα τεράστια ποσά που είχαν ξοδευτεί για άλλους λόγους. Δεν αποκλείεται να χρησίμευσαν οι δύο απεσταλμένοι ως αποδιοπομπαίοι τράγοι, ίσως επειδή κατέβαλαν ποσά για δωροδοκίες τις οποίες δεν μπόρεσαν ει των υστέρων να δικαιολογήσουν. Δεν αποκλείονται, επίσης, λαθροχειρίες άλλων Ελλήνων, ανεξαρτήτως αν ήταν διαπραγματευτές ή όχι

- Οι περισσότερες ερμηνείες έχουν αξιολογικό ή ηθικολογικό χαρακτήρα, ρητό ή λανθάνοντα. Δεν λείπουν και οι συνωμοτικές ερμηνείες, με τα πλήθη των «προδοτών» και «πραιτόρων» των ξένων δυνάμεων. Οι προσεγγίσεις αυτές είναι αναχρονιστικές, δηλαδή δεν λαμβάνουν υπόψιν την ηθική της εποχής προς ερμηνεία.
- Ένα άλλο χαρακτηριστικό των ιστορικών παρερμηνειών είναι ότι υπερτονίζουν τους οικονομικούς και παραμελούν τους πολιτικούς παράγοντες των διεθνών σχέσεων. Είναι απολύτως αληθές ότι για να ελέγχουν αποτελεσματικά την ελληνική πολιτική, οι Δυνάμεις χρειάζονταν τον «μοχλό των Δανείων», όπως θα έγραφε, για γενιά αργότερα, ο βρετανός πρωθυπουργός Γουλιέλμος Γλάδστων